

ของฝากจาก

พระเทพญาณ โมลี

วัดตานีนรสโมสร จังหวัดปัตตานี

พระพุทธรูปหิงค์
ประดิษฐานที่ วัดเลียบ สงขลา

ประวัติพระพุทธรูปหิงค์

สมัยพุทธศักราชล่วงแล้ว ๒๗๔ พระเจ้าอโศกมหาราชจุลจักรพรรดิอินเดีย ได้ทรงราชย์สืบสันตติวงศ์ ทรงทำสงครามขยายอาณาเขตลงมาทางภาคใต้ ในการทำสงครามครั้งนี้ ชาวกลิงคราษฎร์ถูกฆ่าฟันตายนับจำนวนแสน ๆ พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสังเวชสลดพระหฤทัย เสด็จเปลี่ยนรัฐประศาสน์นโยบายจากแสนยานุภาพมาเป็นธรรมานุภาพ ตามตำนานกล่าวว่า เพราะได้ทรงฟังพระธรรมเทศนาของนิกอธสามเณรอายุ ๗ ขวบ ก็ปรากฏว่า การทรงปกครองรักษา ศีลธรรมได้ผลดี จนถึงกับยกย่องพุทธศาสนาเป็นศาสนาราชการ

ต่อมาทรงสร้างพระสถูป ๘๔๐๐๐ สำหรับบรรจุพระบรมสารีริกธาตุทั่วไปในพระราชอาณาจักรของพระองค์ แล้วมีพระบรมโองการดำรัส ให้มีการมหกรรมฉลองสมโภชสิ้น ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วัน ในกาลครั้งนั้น พระขามารมีนามว่า วสวัติมาร ซึ่งเคยผจญพระพุทธเจ้า มาครั้งยังทรงพระชนม์อยู่ ได้ทราบเหตุจึงมารังควานทำกรรมชดชวง เช่น บันดาลให้ฝนตกบ้าง ให้ลมพัดมาแต่ ๔ ทิศบ้าง ให้อากาศมืดมิดมองไม่เห็นบ้าง ทำลายขัดขวางโดยประการต่าง ๆ บ้าง พระอรหันต์ทั้งหลายทราบว่พระขามารมาบันดาลให้เป็นไป จึงพร้อมกันอัญเชิญพระเถระชื่อว่า กัสสาคูปุคคัตต์ ซึ่ง

เป็นผู้ประกอบด้วยอิทธิฤทธิ์ เป็นคู่ปรับกับพระขามารให้มาต่อต้านมิให้พระขามารมาทำลายกุศลเจตนาของพระเจ้าอโศกมหาราช พระกัสสาคูปุคคัตต์ก็แสดงอิทธิปาฏิหาริย์กำจัดพระขามารให้พ่ายแพ้ แล้วจับมัดด้วยสายกายพันรัดประคดผูกเข้ากับเขาพระสุเมรุ เพื่อให้พระขามารได้อภัยสละพศอันชั่วร้ายก็นิรมิตสุนัขเน่าอาชัวผูกแขวนไว้ที่คอ พระขามารก็คร่ำครวญว่า... พระพุทธเจ้า แม่นคงจะผจญสักเท่าใดก็มีได้กระทำตอบให้อภัยศ นี่เป็นเพียงสาวกกลับมาทำความอภัยศให้เหลือประมาณ จึงเป็นเหตุให้สำนักระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณแปลงวาจาปรารภนาเป็นพระพุทธเจ้าใน

อนาคต เมื่อพระยามารละพศแล้ว พระก็เสนาอุปคุตต์ ก็นำมาสู่ท่ามกลางบริษัท ๔ พระอรหันต์ทั้งหลายและพระเจ้าอโศกมหาราช โคร้จะได้ชมพระรูปของพระพุทธเจ้า จึงขอให้พระยามารนิรมิตให้พระยามารก็นิรมิตให้ปรากฏเป็นพระพุทธรูป ประมาณเหมือนสมเด็จพระพุทธรูป แล้วนิรมิตเชตะวันวิหาร นั่งสมาธิพับพระเนงเชิงอยู่เหนือสัตว์ครดินบัลลังก์ สมบูรณ์ด้วยมหาปรัสถักษณะและพระอัสติยานุพยุชณะ มีพระฉัพพิธรัสมิแผ่รุ่งเรืองสำแดงให้ปรากฏแก่มหาชน แล้วร้องห้ามว่า ท่านทั้งหลายอย่าทำอภิวาทสักการะแก่เรา ผู้เป็นปฤชานเลข บรรดาเหล่าพุทธบริษัท มีพระอรหันต์ทั้งหลายเป็นประธาน ครั้นได้ทศนาการแล้ว ก็มีอาจสามารถจะอดกลั้นความปีติโสมนัสไว้ได้ ต่างก็พากันอภิวาทไหว้สักการบูชาเป็นอนนกประการ พระยามารเห็นอาการอย่างนั้น ก็สะดุ้งมีลักษณะการตามวิสัยของมาร แล้วก็พลันกลับรูปเป็นพระยามารเสียบโดยเร็ว พระอรหันต์เจ้าทั้งหลายเมื่อได้เห็นพระพุทธรูปนิรมิต ก็มีจิตพิศมัยกำหนดจำพระพุทธรูปลักษณะไว้สืบ ๆ กันมา เพราะฉะนั้นรูปพระพุทธรูปนิรมิตจึงมีลักษณะผิงผาย มีพระเนตรอันเพ่งตรง มีทรวดทรงอาการดุจหนึ่งท่าทางแห่งพระยาราชสีห์ จึงได้นามว่า "พุทธสิหิงค์" ด้วยประการฉะนี้

สมัยพุทธศักราชล่วงแล้ว ๗๐๐ ในสิงหนทวีป มีพระราช ๑ องค์ คือ พระเจ้าจุพนาก พระเจ้ากุกชานาก พระเจ้าสิรินาค ได้ดำรัสถาม

ถึงวัดอุสมควรวันสัตวโลกจะพึงบูชาแก่พระอรหันต์ผู้ใหญ่ ๒๐ องค์ ๆ จึงพร้อมกันถวายพระพรว่า สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสแก่พระอานนทว่า... วัดอุที่เป็นคารวะสมควรถวายบูชา และมนุษย์จะพึงสักการบูชานั้นมี ๔ คือ เครื่องอัญชุธบริหาร เรียกว่าบริโลกเจดีย์ ๑ พระบรมธาตุทั้งมวล เรียกว่าสารีริกธาตุเจดีย์ ๑ คำสอน ๘๔๐๐๐ พระธรรมขันธ์ เรียกว่าธรรมเจดีย์ ๑ รูปเปรียบของพระองค์อันสร้างด้วยรัตนะ ทอง เงิน โลหธาตุต่าง ๆ และไม้ เรียกว่าอุทเทสิกเจดีย์ ๑ พระราชาทรงศดับก็รับสั่งว่า บริโลกเจดีย์ สารีริกเจดีย์ ธรรมเจดีย์ ก็ได้มีผู้ก่อสร้างมาแล้ว ยิ่งแต่อุทเทสิกเจดีย์ โยมทั้ง ๓ มีจิตปรารถนาจะใคร่สร้างด้วยทองสัมฤทธิ์ เพื่อประโยชน์แก่การอภิวาทและทำสักการบูชาของมหาชน แต่ทำไฉนจึงจะได้พระพุทธรูปลักษณะที่แท้จริง พระอรหันต์เจ้าทั้ง ๒๐ พระองค์ ได้สดับและจำทรงพระพุทธรูปลักษณะสืบ ๆ มา ก็ถวายพระพรชี้แจงบอกลักษณะ พระราชาทรงรับสั่งให้นายช่างหล่อหลวงผู้ฉลาดปั้นรูปขี้ผึ้งทำเป็นพระพุทธรูปโดยลักษณะตามที่พระอรหันต์กำหนดชี้แจงให้ ครั้นเมื่อการทำหุ่นสำเร็จแล้ว ก็โปรดให้ตกแต่งแววดินขนาดใหญ่ มีบัวและถ่านเตรียมไว้พร้อมสรรพ มหาชนต่างนำ ทอง เงิน ทองแดง สัมฤทธิ์ เป็นต้น มารวมกันได้ ๑๖ ปีละ (ราว ๖๔ คำลึง) ครั้นเมื่อเบ้าเนื้อทองละลายหายมลทินแล้ว ก็เอาคีมใหญ่ยกเบ้าไปเทในพิมพ์หุ่น ขณะนั้นพระราช

องค์หนึ่งทรงถือมีนัทฉะเสด็จไปควบคุมทอดพระเนตรเห็นนายช่างผู้หนึ่ง ไม่สามารถทำตามพระดำรัสได้ก็หวาดด้วยไม้มีนัทฉะ ถูกนิ้วมือ นายช่างหล่อผู้นั้นถึงพิการไป ด้วยเหตุนี้เมื่อหล่อเสร็จแล้ว นิ้วพระหัตถ์พิรุชไปนิ้วหนึ่งจึงพระพุทธรูปสิหิงค์องค์แรกนี้ นิ้วไม่บริสุทธีอยู่นิ้วหนึ่ง ครั้นหล่อสำเร็จแล้วก็โปรดให้ช่างจัดการขุดถ้ำให้พระรูปบริสุทธีเชิญไปประดิษฐานไว้ท่ามกลางมณฑป ทำกรรมกรรมสิ้น ๗ วัน ครั้นถึงวันที่ ๘ จึงให้เชิญพระพุทธรูปสิหิงค์พร้อมด้วยเครื่องมณฑลสักการะ ไปประดิษฐานไว้ในห้องมณฑปอันเป็นที่ประดิษฐานพระรัตนธาตุ สำหรับเป็นที่สักการบูชา ของมหาชนสืบไป

สมัยพุทธศักราชล่วงแล้ว ๑๘๐๐ เศษ เมื่อพระเจ้าขุนรามคำแหง เป็นมหาราชองค์แรกของไทย เป็นวีรกษัตริย์สามารถในการสงคราม และรัฐประศาสนบายอย่างยอดเยี่ยม จึงขยายอาณาจักรออกไปกว้างใหญ่ไพศาลยิ่งนัก ก็ศเห็นเนื้อดินดีต่ออาณาเขตไทย ลานนา ที่นครลำปาง ทิศตะวันออกถึงแพร่และน่าน ตลอดถึงหลวงพระบางฝั่งแม่น้ำโขง ทิศตะวันตกจดอ่าวเบ็งกอลตลอดถึงกรุงหงสาวดี ทิศใต้แผ่ลงไปตลอดแหลมมะลายูปรากฏในตำนานว่า พระองค์เสด็จไปถึงเมืองนครศรีธรรมราช ทรงพระราชประสงค์จะได้พระพุทธรูปที่มีลักษณะสวยงามไปไว้กรุงสุโขทัย จึงดำรัสสั่งให้เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชจัดการหาถวาย เจ้าเมือง

นครศรีธรรมราช เป็นผู้ค้นเคยกับกษัตริย์ในเกาะลังกาคอดถึงพ่อค้า เนื่องจากเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยนั้น เป็นเมืองท่าส่งช้างและวัตถุดิบต่างๆ ไปขายติดต่อกันเสมอ ได้ทราบข่าวพระพุทธสิหิงค์มีอยู่ที่เกาะลังกา เป็นพระพุทธรูปมีลักษณะสวยงาม ใครจะได้ความชอบจากพระเจ้าขุนรามคำแหง ก็ขอรับอาสาขอมาดวาย เนื่องจากกรุงลังกาไม่มีปกติสุข-ตามตำนานกล่าวว่า ระหว่าง พ.ศ. ๑๘๔๔ ถึง พ.ศ. ๑๘๔๑ มีพระเจ้าแผ่นดินสวยราชย์ถึง ๑๒ องค์ ดังราชธานีอยู่เมืองนั้นบ้างเมืองนี้บ้าง มีหน้าซำมีพวกศาสนาอิสลามพากันตั้งภูมิลำเนาอยู่ค้าขายมากขึ้น เมื่อได้รับหนังสือเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชในเชิงอ้างพระเดชานุภาพของพระเจ้าขุนรามคำแหงขู่เชิญ กษัตริย์กรุงลังกา ก็ประทานพระพุทธสิหิงค์ให้นำตามประสงค์ แท้จริงพระพุทธสิหิงค์เป็นพระพุทธรูปคู่ม้านคู่มืองของชาวลังกา ไม่น่าจะพระราชทานเพียงแต่ได้รับคำขู่ น่าจะเป็นเพราะบ้านเมืองไม่สงบดังกล่าวแล้ว มีหน้าซำพวกอิสลามเข้าไปอยู่มาก พวกที่มีปกติทำการค้าขายคงจะเป็นฝักฝ่ายพวกเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช เห็นแก่ลาภสักการะจะคิดหาทางให้เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชได้พระพุทธสิหิงค์ คงจะไม่ใช้กษัตริย์ลังกาประทานเป็นแน่

สมัยพุทธศักราชล่วงแล้ว ๑๘๖๑ เมื่อพระเจ้ารามคำแหงสวรรคตแล้ว ราชโอรสได้ขึ้นทรงราชย์ ทรงพระนามว่าพระเจ้าเลอไทย ครั้นพระองค์สวรรคตใน พ.ศ.

๑๘๕๗-เกิดสงครามกลางเมืองเมืองด้วยสืบสันตติวงศ์ พระเจ้าอู่ทองจึงแต่งกองทัพไปยึดเอาเมืองชัยนาทไว้ได้ ต่อมาพระเจ้าลิไทยปราบปรามจระจกได้ราชสมบัติจึงแต่งทูตมาเจรจาขอคืนเมืองชัยนาท พระเจ้าอู่ทองก็ยินยอมให้โดยดี แต่ทรงขอพระพุทธสิหิงค์มาไว้กรุงศรีอยุธยา แต่นั้นมาสองฝ่ายก็เป็นไมตรีกัน พระพุทธสิหิงค์ก็ประดิษฐานอยู่ในกรุงศรีอยุธยาสืบมา สมัยพระพุทธานวาล่วงแล้ว ๑๘๒๑ เมื่อพระยาญาณดิสสเป็นเจ้าเมืองกำแพงเพชร ตามตำนานกล่าวว่า...พระมารดาของพระองค์ทรงเบญจพิศกัลยาณี และฉลาดในกลศาสตร์ศาสตร์ เป็นหม้ายสามมี พระเจ้าอู่ทองจึงรับเป็นมเหสีก็ทรงพระสันหาโปรดปราน พระยาญาณดิสสปรารถนาจะได้พระพุทธสิหิงค์ไว้สักการบูชา จึงมีหนังสือลับถึงพระมารดาให้หาอุบายให้ได้สมประสงค์ พระนางได้รับหนังสือของบุตรทราบความแล้ว ครั้นเวลาที่พระเจ้าอู่ทองเข้าสู่ที่สุโขทัยธานี ได้โอกาสก็กราบทูลอุบาย ขอพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ไปไว้เมืองกำแพงเพชร ให้ชาวเมืองสักการบูชาสักองค์หนึ่ง พระเจ้าอู่ทองได้ทรงสดับ กำลังประทับอยู่ด้วยร่ากาภิริดีก็ทรงตรัสให้พระนางทรงเลือกเอาองค์หนึ่งตามปรารถนา พระนางให้สินบนแก่คนรักภรรยาพระพุทธรูปในหอพระซับอกให้ แล้วให้เชิญพระพุทธสิหิงค์ลงเรือเร็วรีบไปเมืองกำแพงเพชร พระราชาทรงทราบภายหลังก็ทรงพิโรธ พระนางก็กราบทูลว่า ทรงเลือกเอาองค์หนึ่ง

ตามพระราชทาน มิแจ้งว่าเป็นพระพุทธสิหิงค์ แต่เมื่อได้เชิญไปแล้วขอทรงพระกรุณาให้ข่มจำลองเมื่อจำลองเสร็จแล้วจะนำมาถวายคืนตามพระราชประสงค์พระยาญาณดิสส ได้พระพุทธสิหิงค์ไว้บูชาในเมืองกำแพงเพชรสืบมา ด้วยอุบายปัญญาของพระนางผู้เป็นมารดาของตน

สมัยพระพุทธานวาล่วงแล้ว ๑๘๓๑ กาลครั้งนั้น พระภิกษุในเมืองกำแพงเพชร ได้ปั้นรูปพระพุทธสิหิงค์ด้วยขี้ผึ้ง แล้วนำไปอวดแก่เจ้ามหาพรหม ผู้ครองเมืองเชียงรายพร้อมด้วยพรรณนาคุณของพระพุทธสิหิงค์ด้วย เมื่อพระเจ้ามหาพรหมได้เห็นพระรูปและทรงทราบคุณ ก็มีพระประสงค์อยากได้มาเป็นของตน จึงได้ทูลพฤติการณ์แก่กือนามมหาราชผู้ซึ่งครองเมืองเชียงใหม่ ขอพลทหารสมทบกับพลทหารของพระองค์เป็นพล ๘๐๐๐ ท้าวเชอภียกพลโยธามาล้อมเมืองกำแพงเพชรแล้วส่งทูตเข้าไปในเมือง แจ้งแก่พระยาญาณดิสสว่า ทรงประสงค์จะได้พระพุทธสิหิงค์ ถ้ามิปรารถนาจะทำสงครามกับพระองค์ ก็ให้ส่งพระพุทธสิหิงค์ออกมาถวายพระยาญาณดิสสทราบพระราชสาร จึงตรัสปรึกษา กับเสนาพฤตคามาศย์ และสมณชีพรามณัสมถะจะคิดอ่านประการใด บรรดาพฤตคามาศย์ และสมณชีพรามณั ก็ทูลให้โอนอ่อนผ่อนผันยอมกับปรปักษ์เสียดีกว่าจะรบพุ่งต่อกัน ท้าวเชอภียกก็ให้พระสุคันธเถระเป็นสมณทูตไปกับราชบุรุษ ยินยอมถวายพระ

พุทธสิหิงค์แก่พระเจ้ามหาพรหม แต่ขอให้หล่อองค์ใหม่แทน เวลานั้น ให้ไปประทับที่เมืองตากก่อน ครั้น หล่อเสร็จแล้ว ก็ให้พระสุคันธเถระ นำไปถวายตามที่ตกลง พระเจ้ามหาพรหมก็นำพระพุทธสิหิงค์ไปสู่เมือง เชียงราย

พ.ศ. ๑๕๕๐ พระเจ้าแสนเมืองมา โอรสพระเจ้ากือนาก็สวดยราชย์แทนพระบิดาซึ่งทิวังคต พระเจ้ามหาพรหมทรงขัดเคือง กุมทัพไปชิงราชสมบัติ แต่สู้พระเจ้าแสนเมืองมาได้ ก็ล่าทัพกลับเมือง เชียงราย ภายหลังพระเจ้าแสนเมืองมา ให้สิ้นบนแก่แสนาคดี และพวกพลของพระเจ้ามหาพรหม จนปรากฏแตกสามัคคี แล้วพระเจ้าแสนเมืองมาก็ยกทัพมาตีเมือง เชียงรายแตก จึงเชิญพระพุทธสิหิงค์ และพระเจ้ามหาพรหมมาเมืองเชียงใหม่ เชิญพระพุทธสิหิงค์ประดิษฐานไว้ในคูหาวิหารชยวราวรค ตลอดเวลา ๒๕๕ ปี

พ.ศ. ๒๒๐๕ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้เมืองเชียงใหม่ โปรดให้เชิญพระพุทธสิหิงค์ลงมาไว้ที่กรุงศรีอยุธยา ประดิษฐานไว้ในวัดศรีสรรเพชญ์จนตลอดสมัยกรุงศรีอยุธยา ขอนี้มีเนื้อความปรากฏครั้งราชทูตลังกาเข้ามาขอพระสงฆ์ไปให้อุปสมบทตั้งสามนวงศัน

ลังกาทวีป ในรัชกาลสมเด็จพระบรมโกศ เมื่อ พ.ศ. ๒๒๕๕ ว่าได้เสด็จไปบูชาพระพุทธสิหิงค์ (๑๐๕ ปี)

พ.ศ. ๒๓๑๐ เมื่อกรุงเก่าเสียแก่พม่าเข้าศึก ครั้งนั้นพวกเมืองเชียงใหม่เข้าแก่พม่า จึงเชิญพระพุทธสิหิงค์กลับไปไว้เมืองเชียงใหม่อีก อยู่เมืองเชียงใหม่ได้ ๒๘ ปี

พ.ศ. ๒๓๓๘ เวลานั้นไทยได้เมืองเชียงใหม่ไว้เป็นเมืองขึ้นแล้ว แต่พม่ายกมาล้อมเมืองเชียงใหม่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โปรดให้สมเด็จพระอนุชาธิราช ยกทัพหลวงขึ้นไปรบเข้าศึก ตีกองทัพพม่าแตก ครั้นเสร็จการศึกแล้ว พระเจ้าเชียงใหม่ทูลถวายพระพุทธสิหิงค์จึงโปรดให้เชิญกลับลงมากรุงเทพฯ และทูลขอไว้ในพระราชวังบวรฯ ทรงอุทิศพระราชมณเฑียรหลังหนึ่ง ถวายเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธสิหิงค์ พระราชทานนามว่า พระที่นั่งพุทธไสสวรรคย์ ฝาผนังข้างในให้เขียนเรื่องปฐมสมโพธิ กับเทพชุมนุม

เมื่อกรมพระราชวังบวรสวรรคตแล้ว ไม่มีผู้ปฏิบัติบูชา จึงโปรดให้เชิญพระพุทธสิหิงค์มาไว้ ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ตั้งบนฐานชุกชีข้างด้าน

หน้าตรงที่ตั้งพระสัมพุทธปรภณี ทุกวันนี้ อยู่ตลอดรัชกาลที่ ๑-๒-๓ ครั้นถึงรัชกาลที่ ๔ จึงโปรดให้สมเด็จพระอนุชาธิราช ทรงเชิญกลับไปไว้พระราชวังบวร เมื่อ ๕ ๕ ปี กุน ตรีศกจุลฯ ๑๒๑๓ ทรงพระราชดำริจะให้ประดิษฐานไว้ เป็นพระประธานในวัดบวรสถานสุทธารวาส ซึ่งกรมพระราชวังบวรมหาศักดิ์พลเสพ ทรงสร้างไว้ในพระราชวังบวร ทำนองวัดพระแก้ววังหน้า ซึ่งโปรดให้เจ้าฟ้าอิศราพงศ์ ทรงบัญชาการบูรณะข้างใน ฝาผนัง เขียนประวัติพระพุทธสิหิงค์ยังปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ แต่การยังไม่ทันเสร็จ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าสวรรคตเสียก่อน พระพุทธสิหิงค์ก็ยังคงประดิษฐานอยู่ที่พระที่นั่งพุทธไสสวรรคย์ มิได้อัญเชิญมาไว้หลวงดุจรัชกาลที่ ๑

ส่วนที่เชียงใหม่ หน้าตัก ๒ ศอก เป็นของจำลองตั้งไว้ในคูหาวิหารพระสิหิงค์ตามเดิม ในวัดพระสิหิงค์อยู่กลางเมืองเชียงใหม่

ส่วนที่เมืองนครศรีธรรมราช หน้าตัก ๑๔ นิ้ว เป็นของจำลองคู่กัน รักษาไว้ในหอพระสิหิงค์ที่จวนเดิมกลางเมืองนครศรีธรรมราชฯ □

